

[4002] – 161

**M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
History of Pali Language and Literature
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Discuss the subjectmatter, importance and the period of Milindapanha. **16**

मिलिन्दपञ्च या ग्रंथाची विषयवस्तू, महत्त्व आणि काळ याविषयी चर्चा करा.

OR / किंवा

Discuss the subjectmatter, importance and the period of Nettipakarana.

‘नेत्तिपकरण’ या ग्रंथाची, विषयवस्तू, महत्त्व आणि काळ याविषयी चर्चा करा.

2. Write an essay on the life and work of Buddhaghosa. **16**

आचार्य बुद्धघोष यांचे जीवन आणि कार्य याविषयी निबंध लिहा.

OR / किंवा

Write an essay on the life and work of Buddhadatta.

आचार्य बुद्धदत्त यांचे जीवन आणि कार्य याविषयी निबंध लिहा.

3. Evaluate critically **any one** of the following : **16**

खालीलपैकी कोणत्याही **एकाचे** चिकित्सक परीक्षण करा.

- 1) Etymonological derivation of the word Pali.

पालि शब्दाची व्युत्पत्तिविषयक सिद्धांत

- 2) Theories of the homeland of Pali language.

पालि भाषेचे उगमस्थानविषयक सिद्धांत.

P.T.O.

4. What is Aṭṭhakathā ? Write an essay on the commentaries on Khuddakanikaya. 16

अट्टकथा म्हणजे काय ? खुद्दकनिकायवरील अट्टकथा याविषयी निबंध लिहा.

OR / किंवा

What is Vaṃsa ? Write an essay on the Mahavaṃsa.

वंस म्हणजे काय ? महावंसविषयी निबंध लिहा.

5. Write an essay on the grammatical traditions in pali Language. 16

पालि भाषेतील व्याकरणपरंपरा याविषयी निबंध लिहा.

OR / किंवा

Write an essay on the lexicographical works in Pali language.

पालि भाषेतील कोषग्रंथ याविषयी निबंध लिहा.

[4002] – 162

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Sutta Literature (धम्मपद and सुत्तनिपात)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Translate into **English** or **Marathi** (any two) :

16

इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा (कोणतेही दोन) :

1) एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो धम्मिको उपासको पञ्चहि उपासकस्तेहि सद्धिं येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो धम्मिको उपासको भगवन्तं गाथाहि अज्झभासि-

“पुच्छामि तं गोतम भूरिपज्ज, कथङ्करो सावको साधु होति ।

यो वा अगारा अनगारमेति, अगारिनो वा पनुपासकासे ॥

2) अक्कोच्छि मं अवधि मं अजिनि मं अहासि मे

ये तं उपनय्हन्ति, वेरं तेसं न सम्मति ।

अक्कोच्छि मं अवधि मं अजिनि मं अहासि मे

ये तं न उपनय्हन्ति वेरं तेसूपसम्मति ॥

3) फन्दनं चपलं चित्तं दुरक्खं दुन्निवारयं

उजुं करोति मेधावि उसुकारो व तेजनं ।

वारिजो'व थले खित्तो ओकमोकति उभतो

परिफन्दतिमिदं चित्तं मारधेय्यं पहातवे ॥

2. Explain with reference to the context (any four) :

16

संदर्भासहीत स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :

1) यथापि भुमरो पुप्फंवण्णगन्धं अहेठयं

पलेति रसंमादाय एवं गामे मूनी चरे ।

2) पुत्ता मत्थि धनं मत्थि इति बालो विहज्जति,

अत्ता हि अत्तनो नत्थि कुतो पुत्ता कुतो धनं ।

P.T.O.

- 3) “सद्धा बीजं तपो वुट्ठि, पज्जा मे युगनङ्गलं ।
हिरी इसा मनो योत्तं, सति मे फालपाचनं ॥
- 4) धम्मेन मातापितरो भरेय्य, पयोजये धम्मिकं सो वणिज्जं ।
एतं गिही वत्तयमप्पमत्तो, सयम्पभे नाम उपेति देवे” ति ।
- 5) ते ज्ञायिनो साततिका निच्चं दल्हपरक्कमा ।
फुसन्ति धीरा निब्बानं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

3. What is Tipitaka ? Explain the content and importance of Dhammapada. 16
तिपिटक म्हणजे काय ? धम्मपदाचे महत्त्व व रचना स्पष्ट करा.

OR/किंवा

What is वसलो as depicted in Vasalasuttam ?

वसलसुत्तानुसार वसल म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.

4. Explain the content and importance of suttanipata in Pali Tipitaka. 16
सुत्तपिटकाची रचना आणि त्याचे पालि तिपिटकातील महत्त्व स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain Bālo as depicted in Bālavagga.

बालवग्वानुसार ‘बालो’ म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.

5. Write short notes on **any two** of the following : 16

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर संक्षिप्त टिपा लिहा :

- 1) खग्विसाणसुत्तं
- 2) यमकवग्ग
- 3) कसिभारद्वाजसुत्तं.

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Vinaya Literature (Mahāvagga)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Q. 1. Translate **any two** of the following into English or Marathi.

(16)

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोन उताऱ्यांचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

1) अथ खो ब्रह्मणो सहम्पतिस्स भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्कमज्जाय एतदहोसि - "नस्सति वत भो लोको, विनस्सति वत भो लोको, यत्र हि नाम तथागतस्स अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स अप्पोस्सुक्कताय चित्तं नमति, नो धम्मदेसनाया"ति। अथ खो ब्रह्मा सहम्पति - सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो समिञ्जितं वा बाहं पसारेय्य, पसारितं वा बाहं समिञ्जेय्य एवमेव - ब्रह्मलोके अन्तरहितो भगवतो पुरतो पातुरहोसि। अथ खो ब्रह्मा सहम्पति एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दक्खिणजाणुमण्डलं पथवियं निहन्त्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच - "देसेतु, भन्ते, भगवा धम्मं, देसेतु सुगतो धम्मं। सन्ति सत्ता अप्परजक्खजातिका, अस्सवनता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति धम्मस्स अज्जातारो"ति। इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति, इदं वत्वान अथापरं एतदवोच।

2) तेन खो पन समयेन भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुद्वाय अज्झोकासे चङ्कमति। अद्दसा खो भगवा यसं कुलपुत्तं दूरतोव आगच्छन्तं, दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पञ्जते आसने निसीदि। अथ खो यसो कुलपुत्तो भगवतो अविदूरे उदानं उदानेसि - "उपद्दुतं वत भो, उपस्सद्वं वत भो"ति। अथ खो भगवा यसं कुलपुत्तं एतदवोच - "इदं खो, यस, अनुपद्दुतं, इदं अनुपस्सद्वं। एहि यस, निसीद, धम्मं ते देसेस्सामी"ति। अथ खो यसो कुलपुत्तो - इदं किर अनुपद्दुतं, इदं अनुपस्सद्वन्ति हद्दो उदग्गो सुवण्णपादुकाहि ओरोहित्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि।

3) अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन उरुवेला तदवसरि। तेन खो पन समयेन उरुवेलायं तयो जटिला पटिवसन्ति - उरुवेलकस्सपो, नदीकस्सपो, गयाकस्सपोति। तेसु उरुवेलकस्सपो जटिलो पञ्चन्नं जटिलसतानं नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो।

नदीकस्सपो जटिलो तिण्णं जटिलसतानं नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो। गयाकस्सपो जटिलो द्विन्नं जटिलसतानं नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो। अथ खो भगवा येन उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा उरुवेलकस्सपं जटिलं एतदवोच - “सचे ते, कस्सप, अगरु, वसेय्याम एकरत्तं अग्यागारे”ति? “न खो मे, महासमण, गरु, चण्डेत्थ नागराजा इद्धिमा आसिविसो घोरविसो, सो तं मा विहेठेसी”ति।

Q. 2 Explain with reference to context. (any four)

(16)

प्र. २. संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणत्याही चारांचे)

१. तं किं मज्जथ वो, कुमाग, कतमं नु खो तुम्हाकं वरं- यं वा तुम्हं इत्थि गवेसेय्याथ, यं वा अत्तानं गवेसेय्याथा ति?
२. सज्जयस्स पन परिव्वाजकस्स तथेव उण्हं लोहितं मुखतो उग्गज्झि।
३. न मे आचारियो अत्थि, सादिसो मे न विज्जति।
सदेवकम्मि लोकम्मि, नत्थि मे पटिपुग्गलो॥
४. यं पनानिच्चं दुक्खं विपरिणामधम्मं, कल्लं नु तं समनुपगमितुं- एतं मम, एसांहमम्मि, एसां मे अत्ताति?
५. यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा।
आतापिनो ज्ञायतो ब्राह्मणस्स।
विधूपयं तिष्ठति मारसेनं।
सूगियोव ओभासयमन्तल्लिक्खन्ति॥
६. ते च लोके पटमं उपासका अहेसुं द्वेवाचिका।
७. किच्छेन मे अधिगतं, हलं दानि पकासितुं।
रागदोसपरेतेहि, नायं धम्मो सुसम्बुधो॥

Q. 3. Answer in detail any one of the following.

(16)

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

Explain in detail the Adittapariyayasutta.

आदित्तपरियायसुत्ताचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.

OR

Explain in detail the Dhammacakkappavattanasutta.

धम्मचक्रपवत्तनसुत्ताचे सविस्तर विवरण करा.

Q. 4 Answer in detail any one of the following.

(16)

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या.

Explain the significance of the Brahmayācānā.

ब्रह्मयाचनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

OR

Explain the formation of the Buddhist Order.

बौद्ध संघाच्या निर्मितीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.

Q. 5 Write detailed notes on any two of the following.

(16)

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

१. मुचलिन्दकथा

२. भद्रवर्गियवत्थु

३. पटिच्चसमुप्पाद

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Milindapanha : Bahirakatha To Nibanavagga
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

Q. 1 Translate into English or Marathi any two.

(16)

कोणत्याही दोहेंचे इंग्रजी अथवा मराठी मध्ये भाषांतर करा.

1. अथ खो मिलिन्दो राजा मक्खलिं गोसालं एतदवोच 'अत्थि, भन्ते गोसाल, कुसलाकुसलानि कम्मनि, अत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मनं फलं विपाको' ति? 'नत्थि, महाराज, कुसलाकुसलानि कम्मनि, नत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मनं फलं विपाको। ये ते, महाराज, इध लोके खतिया, ते परलोकं गन्त्वापि पुन खतियाव भविस्सन्ति, ये ते ब्राह्मणा वेस्सा सुद्धा चण्डाला पुक्कुसा, ते परलोकं गन्त्वापि पुन ब्राह्मणा वेस्सा सुद्धा चण्डाला पुक्कुसाव भविस्सन्ति। किं कुसलाकुसलेहि कम्मेही' ति? 'यदि, भन्ते गोसाल, इध लोके खतिया ब्राह्मणा वेस्सा सुद्धा चण्डाला पुक्कुसा, ते परलोकं गन्त्वापि पुन खतिया ब्राह्मणा वेस्सा सुद्धा चण्डाला पुक्कुसाव भविस्सन्ति, नत्थि कुसलाकुसलेहि कम्मेहि करणीयं। तेन हि, भन्ते गोसाल, ये ते इध लोके हत्थच्छिन्ना, ते परलोकं गन्त्वापि पुन हत्थच्छिन्नाव भविस्सन्ति। ये पादच्छिन्ना, ते पादच्छिन्नाव भविस्सन्ति। ये हत्थपादच्छिन्ना, ते हत्थपादच्छिन्नाव भविस्सन्ति। ये कण्णच्छिन्ना, ते कण्णच्छिन्नाव भविस्सन्ति। ये नासच्छिन्ना, ते नासच्छिन्नाव भविस्सन्ति। ये कण्णनासच्छिन्ना, ते कण्णनासच्छिन्नाव भविस्सन्ती' ति। एवं वुत्ते गोसालो तुण्ही अहोसि।

2. अथ खो पाटलिपुत्तको सेट्ठि आयस्मत्तो नागसेनस्स इरियापथे पसीदित्वा आयस्मन्तं नागसेनं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा आयस्मन्तं नागसेनं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं अञ्जतरं नीचं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि, एकमन्तं निसिन्नो खो पाटलिपुत्तको सेट्ठि आयस्मन्तं नागसेनं एतदवोच 'किन्नामोसि त्वं ताता' ति। 'अहं, गहपति, नागसेनो नामा' ति। 'जानासि खो, त्वं तात, बुद्धवचनं नामा' ति? 'जानामि खोहं, गहपति, अभिधम्मपदानी' ति। 'लाभा नो तात, सुलद्धं नो तात, अहम्पि खो, तात, आभिधम्मिको, त्वम्पि आभिधम्मिको, भण, तात, अभिधम्मपदानी' ति। अथ खो आयस्मा नागसेनो पाटलिपुत्तकस्स सेट्ठिस्स

3. अभिधम्मं देसेसि, देसेन्ते येव पाटलिपुतकस्स सेट्ठिस्स विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि 'अयं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं' न्ति। अथ खो पाटलिपुतको सेट्ठि पञ्चमतानि सकटसतानि पुरतो उय्योजेत्या सयं पच्छतो गच्छन्तो पाटलिपुतस्स अविदूरे द्वेधापथे ठत्वा आयस्मन्तं नागसेनं एतदवोच 'अयं खो, तात नागसेन, असोकारामस्स मग्गो, इदं खो, तात, अम्हाकं कम्बलरतनं सोळसहत्थं आयामेन, अट्ठहत्थं वित्थारेन, पटिग्गण्हाहि खो, तात, इदं कम्बलरतनं अनुकम्पं उपादाया' ति। पटिग्गहेसि खो आयस्मा नागसेनो तं कम्बलरतनं अनुकम्पं उपादाय।

4. अथ खो मिलिन्दस्स रज्जो एतदहोसि 'पण्डितो खो अयं भिक्खु पटिबलो मया सद्धिं सल्लपितुं, बहुकानि च मे ठानानि पुच्छितब्धानि भविस्सन्ति, याव अपुच्छितानि येव तानि ठानानि भविस्सन्ति, अथ सूरियो अत्थं गमिस्सति, यन्नूनाहं स्वे अन्तेपुरे सल्लपेय्य' न्ति। अथ खो राजा देवमन्तियं एतदवोच 'तेन हि, त्वं देवमन्तिय, भदन्तस्स आरोचेय्यासि 'स्वे अन्तेपुरे रज्जो सद्धिं सल्लापो भविस्सती' ति। इदं वत्वा मिलिन्दो राजा उट्ठायासना थेरं नागसेनं आपुच्छित्वा रथं अभिरुहित्वा 'नागसेनो नागसेनो' ति सज्झायं करोन्तो पक्कामि। अथ खो देवमन्तियो आयस्मन्तं नागसेनं एतदवोच 'राजा, भन्ते, मिलिन्दो एवमाह 'स्वे अन्तेपुरे रज्जो सद्धिं सल्लापो भविस्सती' ति। 'सुट्ठ' ति थेरो अब्भानुमोदि। अथ खो तस्सा रतिया अच्चयेन देवमन्तियो च अनन्तकायो च मङ्कुरो च सब्बदिन्नो च येन मिलिन्दो राजा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा राजानं मिलिन्दं एतदवोचुं 'आगच्छतु, महाराज, भदन्तो नागसेनो' ति? 'आम आगच्छतू' ति। 'कित्तेहि भिक्खूहि सद्धिं आगच्छतू' ति? 'यत्तेके भिक्खू इच्छति, तत्तेकेहि भिक्खूहि सद्धिं आगच्छतू' ति।

Q.2 Explain any four with reference to the context.

16

कोणतेही चार ससंदर्भ स्पष्ट करा.

1. 'कथं, भन्ते नागसेन, पण्डिता सल्लपन्ती' ति?
2. 'सकिलेसो, महाराज, पटिसन्दहति, निक्किलेसो न पटिसन्दहती' ति।
3. 'ऊहनलक्खणो खो, महाराज, मनसिकारो, छेदनलक्खणा पज्जा' ति।
4. 'उपत्थम्भनलक्खणं, महाराज, वीरियं, वीरियूपत्थम्भिता सब्बे कुसला धम्मा न परिहायन्ती' ति।

5. 'समाधिं, भिक्खवे, भावेथ, समाहितो, भिक्खवे, भिक्खु यथाभूतं पजानाती' 'ति।

6. 'एवमेव खो, महाराज, अद्धानस्सापि पुरिमा कोटि न पञ्जायती' 'ति।

Q.3. Write a detail note on नामरूपएकतनानतपञ्हो OR ज्ञापञ्जापञ्हो.

16

नामरूपएकतनानतपञ्हो किंवा ज्ञापञ्जापञ्हो यावर सविस्तर टीप लिहा.

Q.4 What is the meaning of Nidanadikatha? Write a detailed note on Nidanadikatha of Milindapanha .

निदानादिकथा म्हणजे काय ते सांगून मिलिन्दपञ्हची निदानादिकथा यावर सविस्तर टीप लिहा.

OR किंवा

16

Write a detailed note on विचारवग्गो.

विचारवग्गो यावर टीप लिहा.

Q.5 Write notes on any two.

16

कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

1. सतिलक्खणपञ्हो

2. पटिसन्दहनपुग्गलवेदियनपञ्हो

3. Importance and subject matter of Milindapanha.

मिलिन्दपञ्हचे महत्त्व आणि विषयवस्तू.

[4002] – 261

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Pali Grammar, Translation and Composition
(2008 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks : 80

Q. 1 Explain the following aphorisms with illustrations. (any four)	20
पुढील सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतीही चार)	२०
१. चग्गा पञ्चपक्षसो मन्ता ।	
२. पुब्बो च ।	
३. परद्वेभावो ठाने ।	
४. व्यञ्जने च ।	
५. अज्झो अधि ।	
६. रक्खणत्थानमिच्छितं ।	
७. कत्तरि च ।	
Q. 2 Explain following sandhi forms by quoting appropriate rules (any four).	20
योग्य ती सूत्रे सांगून पुढील संधी स्पष्ट करा. (कोणतेही चार)	२०
१. चत्तारोमे	
२. ख्वरस्स	
३. यथरिव	
४. तन्नियुतं	
५. तमहं	
६. पुथगेच	
७. पुथुज्जनो	
Q. 3 Write short notes on any two.	10
कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.	१०
१. पक्रतिभाव	
२. पदसंधि	
३. करण	

P.T.O.

- Q. 4 Answer in detail any one of the following. 15
 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १५
1. Explain vowel sandhi with illustrations.
 स्वरसंधीचे सोदाहरण स्पष्टीकरण करा.
 2. Explain the *sampradāna kāraka* with illustrations.
 संप्रदानकारक सोदाहरण स्पष्ट करा.
- Q. 5 Write an essay in Pali on any one of the following. 15
 खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पालीमध्ये निबंध लिहा. १५
1. पालिव्याकरणम्
 2. तिसरणगमनं
 3. धम्मासोको

OR

- Translate any one of the following. 15
 खालीलपैकी कोणत्याही एका उताऱ्याचे इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा. १५
१. को उप्पतितं विनेति कोधं विसतं सम्पविसं ओसधेहि ।
 सो भिक्खु जहाति ओरपारं उरगो जिण्णमिव तच्चं पुराणं ॥ १ ॥
 यो रागमुदच्छिदा असेसं भिसपुप्फं व सरोरुहं विगय्ह ।
 सो भिक्खु जहाति ओरपारं उरगो जिण्णमिव तच्चं पुराणं ॥ २ ॥
 यो तण्हमुदच्छिदा असेसं सरितं सीघसरं विसोसयित्वा ।
 सो भिक्खु जहाति ओरपारं उरगो जिण्णमिव तच्चं पुराणं ॥ ३ ॥
 यो मानमुदब्बधी असेसं नळसेतुं व सुदुब्बलं महोथो ।
 सो भिक्खु जहाति ओरपारं उरगो जिण्णमिव तच्चं पुराणं ॥ ४ ॥
 यो नाज्झगमा भवेसु सारं विचिनं पुप्फमिव उदुम्बरेसु ।
 सो भिक्खु जहाति ओरपारं उरगो जिण्णमिव तच्चं पुराणं ॥ ५ ॥

२. अतीते वाराणसियं ब्रह्मदत्ते रज्जं कारेन्ते बोधिसत्तो महाविभवे ब्राह्मणकुले निव्वत्तित्वा वयप्पत्तो तक्कसिलं गन्त्वा सब्बसिप्पानि उग्गण्हित्वा वाराणसियं दिसापामोकखो आचरियो हुत्वा पञ्चमाणवकसतानि सिप्पं वाचेति । तेसु माणवेसु सज्जीवो नाम माणवो अत्थि । बोधिसत्तो तस्स मतकुट्टापनमन्तं अदासि । सो उट्ठापनमन्तमेव गहेत्वा पटिवाहनमन्तं पन अगहेत्वा एकदिवसं माणवेहि सद्धिं दारुअत्थाय अरज्जं गन्त्वा एकं मतव्यग्धं दिस्वा माणवे आह - भो, इमं मतव्यग्धं उट्ठापेस्सामीति । माणवा न सक्खिस्ससीति आहंसु । परसन्तानं नेव वो उट्ठापेस्सामीति । सचे, माणव, सक्कोसि उट्ठापेहीति एवं च पन वत्त्वा ते माणवा रुक्खमभिरुहिसु । सज्जीवो मन्तं परिपत्तेत्वा मतव्यग्धं सक्खराय पहरि । व्यग्धो उट्ठाय वेगेनागन्त्वा सज्जीवं गलनालियं डसित्वा जीवितक्खयं पापेत्वा तत्थेव पति । सज्जडीवोपि तत्थेव पति । उभोपि एकद्वाने येव मता निपज्जिसु । माणवा दारुमादाय गन्त्वा तं पवत्तिमाचरियस्स आरोचेसु । आचरियो माणवे आमन्तेत्वा ताता, असन्तपग्गहकारणा नाम अयुत्तद्वाने सक्कारसम्मानं करोन्तो एवरूपं दुक्खं पटिलमन्ति येवाति ।

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Sutta Literature (संयुत्तनिकाय & अंगुत्तरनिकाय)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

1. Translate into **English** or **Marathi** (any two) :

16

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन) :

- 1) “याय च, भिक्खवे, अविज्जाय निवुत्तस्स बालस्स याथ च तव्हाय सम्पयुत्तस्स अयं काथो समुदागतो, सा चेव अविज्जा बालस्स अप्पाहीना सा च तव्हा अपरिक्खीणा । तं किस्स हेतु ? न, भिक्खवे, बालो अचरि ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खक्खयाय । तस्या बालो कायस्स भेदा कायूपगो होति, सो कायुपगो समानो न परिमुच्चति जातिया जरामरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपायासोहि । न परिमुच्चति दुक्खस्माति वदामि ।
- 2) एकं समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । अथ खो मगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं पीण्डाय पाविसि । अद्दसा खो अचेलो कस्सणे भगवन्तं दूरतोव आगच्छन्तं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-मित्वा भगवता सङ्घिं सम्मोदि । सम्मोदनीय कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं अव्हासि । एकमन्तं ठितो खो अचेलो कस्सपो भगवन्तं एतदवोच – “पुच्छेरयाम मयं भवन्तं गोतभं कच्चिदेव देसं, सचे नो भवं गोतभो ओकासं करोति पज्जस्स वेय्याकरणाया’ति । “अकालो खो ताव, कस्सप, पज्जस्स; अन्तरधरा पविहम्हा’ ति ।
- 3) “स्तो खो, आवुसो, रागेन अभिभूतो-परियादिन्नचित्तो अत्तप्पाबाधायापि चेतेति, परस्याबाधायापि चेतेति, उभयब्याबाधायापि चेतेति, चेतसिकम्पि दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदेति, रागे पहिने नेवत्तब्याबाधायापि चेतेति, न परब्याबाधायापि चेतेति, न उभयब्याबाधायापि चेतेति, न चेतसिकं दुक्खं दोमनस्सं परिसंवेदेति । स्तो खो, आवुसो, रागेन अभिभूतो परियादिन्नचित्तो कायेन दुच्चरितं चरति, वाचाय दुच्चरितं चरति, मनसा दुच्चरितं चरति, रागे पहिने नेव कायेन, दुच्चरितं चरति, न मनसा दुच्चरितं चरति ।

2. Explain with reference to context (any four) :

16

संदर्भासह स्पष्ट करा. (कोणतेही चार) :

- 1) “किं नु खो, भो गोतम, सयंकतं सुखदुक्ख’न्ति ?
- 2) ‘सो करोति सो पटिसंवेदयती’ति ।
- 3) ‘कित्तावता नु खो, भन्ते, भवो होती’ ति ।
- 4) “यावतानन्द, सहस्सी चूळनिका लोकधातु ताव सहस्सधा लोको ।
- 5) “सब्बं अत्थी’ति खो, कच्चान, अयमेको अन्तो ।

P.T.O.

3. What is saṃyuttanikāya ? Explain its structure and importance. 16

संयुत्तनिकाय काय आहे ? त्याचे महत्त्व व रचना स्पष्ट करा.

OR/किंवा

What is Aṅguttaranikāya ? Explain its structure and importance.

अंगुत्तरनिकाय काय आहे ? त्याची रचना व महत्त्व स्पष्ट करा.

4. Explain the Dependent origination. 16

प्रतित्यसमुत्पाद सिद्धान्त स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain in detail the गन्धजातसुत्तं.

गन्धजातसुत्तं सविस्तर स्पष्ट करा.

5. Write notes (any two) : 16

टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

1) धम्मिकसुत्तं

2) निगण्ठसुत्तं

3) समणब्राह्मणसुत्तं.

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
Vinaya Literature (कम्मखन्धक १ भिक्खुनिकखन्धक)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Translate into **English** or **Marathi** (any two) :

16

इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा (कोणतेही दोन) :

- 1) अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन थेरानं भिक्खुनं पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेसि । अथ खो आयस्मा सुधम्मो ‘यंनूनाहं चित्तस्स गहपतिनो थेरानं भिक्खुनं पटियत्तं पस्सेय्य’ न्ति पुब्बव्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चित्तस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्मा सुधम्मो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चित्तं गहपतिं आयस्मा सुधम्मो एतदवोच – “पहूतं खो ते इदं, गहपति, खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं ; एका च खो इध नत्थि यदिदं तिलसङ्गुळिका” ति ।
- 2) एवम्पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खुहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा अभिनिविस्स वोहरति – “एवंब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तराया” ति । यतो च खो ते भिक्खु नासक्खिसुं अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं पकरणे एतस्मिं निदाने भिक्खुसङ्घं सन्निपातेत्वा अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि – “सच्च किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं.
- 3) अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थिं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थिं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खु भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति – अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्यन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्ख वे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा । यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातु” न्ति । अथ खो भिक्खुन एतदहोसि – “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्ब” न्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनिसङ्घेन कातब्बो” ति ।

2. Explain with reference to the context (**any four**) : 16

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा (कोणतेही चार) :

- 1) उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सजेतुं ।
- 2) “पञ्चेव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति ।
- 3) तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम किटागिरिस्मिं आवासिको होन्ति अलज्जिनो पापभिक्षु ।
- 4) “अधिवासेतु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकमत्त” न्ति ।
- 5) “तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततराच ।

3. What is Kammakkhandhaka ? Explain the Tajjanīyakammam in detail. 16

कम्मखन्धक काय आहे ? तज्जनीयकम्मं सविस्तर स्पष्ट करा.

OR/किंवा

What is Garudhammā ? State and explain the Atthagarudhamma.

गरुधम्मा काय आहे ? अट्ठगरुधम्मा लिहा व स्पष्ट करा.

4. Write short notes (**any two**) : 16

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही दोन).

- 1) चुल्लवग्ग
- 2) नियस्सकम्मं
- 3) धम्मकम्भद्वादसकं

5. What is Antarāyikā dhammā in bhikkhuni-kkhandhaka ? State and explain. 16

भिक्षुनिकखन्धकातील अन्तरायिक धम्म काय आहे ? लिहा व स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Describe the Pabbājānīyakammam.

पब्बाजनीयकम्मं चे वर्णन करा.

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PALI (Compulsory Paper)
visuddhimagga (Silaniddesa) (Chapter – I)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Q. 1 Translate into English or Marathi any two.

(16)

कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी अथवा मराठी मध्ये भाषांतर करा.

1. तत्रायं सङ्खेपवण्णना - सीले पतिट्ठायाति सीले ठत्वा, सीलं परिपूरयमानोयेव चेत्थ सीले ठितोति वुच्चति। तस्मा सीलपरिपूरणेन सीले पतिट्ठहित्वाति अयमेत्थ अत्थो। नरोति सतो। सपञ्ञोति कम्मजतिहेतुकपटिसन्धिपञ्ञाय पञ्ञवा। चित्तं पञ्ञञ्च भावयन्ति समाधिञ्चेव विपस्सनञ्च भावयमानो, चित्तसीसेन हेत्थ समाधि निदिट्ठो। पञ्ञानामेन च विपस्सनाति। आतापीति वीरियवा। वीरियञ्हि किलेसानं आतापनपरितापनट्ठेन आतापोति वुच्चति। तदस्स अत्थीति आतापी। निपकोति नेपक्कं वुच्चति पञ्ञा, ताय समन्नागतोति अत्थो। इमिना पदेन पारिहारिकपञ्ञं दस्सेति। इमस्मिञ्हि पञ्ञाव्याकरणे तिक्खत्तुं पञ्ञा आगता। तत्थ पठमा जातिपञ्ञा, दुतिया विपस्सनापञ्ञा, ततिया सब्बकिच्चपरिणायिका पारिहारिकपञ्ञा। संसारे भयं इक्खतीति भिक्खु। सो इमं विजटये जटन्ति सो इमिना च सीलेन इमिना च चित्तसीसेन निदिट्ठसमाधिना इमाय च तिविधाय पञ्ञाय इमिना च आतापेनाति छहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु।
2. तत्रायं आदितो पट्ठाय अनुपुब्बपदवण्णनाय सद्धिं विनिच्छयकथा। इधाति इमस्मिं सासने। भिक्खू ति संसारे भयं इक्खणताय वा भिन्नपटधरादिताय वा एवं लद्धवोहारो सद्धापुब्बजितो कुलपुत्तो। पातिमोक्खसंवरसंवुतोति एत्थ पातिमोक्खन्ति सिक्खापदसीलं। तञ्हि यो नं पाति रक्खति, तं मोक्खेति मोचयति आपायिकादीहि दुक्खेहि, तस्मा पातिमोक्खन्ति वुच्चति। संवरणं संवरो, कायिकवाचसिकस्स अवीतिक्कमस्सेतं नामं। पातिमोक्खमेव संवरो पातिमोक्खसंवरो। तेन पातिमोक्खसंवरेन संवुतो पातिमोक्खसंवरसंवुतो, उपगतो समन्नागतोति अत्थो। विहरतीति इरियति। आचारगोचरसम्पन्नोतिआदीनमत्थो पाळियं आगतनयेनेव वेदितब्बो। वुत्तञ्हेतं - 'आचारगोचरसम्पन्नो' ति अत्थि आचारो, अत्थि अनाचारो। तत्थ कतमो अनाचारो? कायिको वीतिक्कमो वाचसिको वीतिक्कमो कायिकवाचसिको वीतिक्कमो, अयं वुच्चति अनाचारो। सब्बम्पि दुस्सील्यं अनाचारो।

3. इदानी इन्द्रियसंवरसीलानन्तरं वृत्ते आजीवपारिसुद्धिसीले आजीवहेतु पञ्चतानं छन्नं सिक्खापदानन्ति यानि तानि 'आजीवहेतु आजीवकारणा पापिच्छो इच्छापकतो असन्तं अभूतं उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति, आपत्ति पाराजिकस्स। आजीवहेतु आजीवकारणा सञ्चरितं समापज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स। आजीवहेतु आजीवकारणा 'यो ते विहारे वसति सो भिक्खु अरहा'ति भणति, पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स। आजीवहेतु आजीवकारणा भिक्खु पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स। आजीवहेतु आजीवकारणा भिक्खुनी पणीतभोजनानि अगिलाना अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स। आजीवहेतु आजीवकारणा सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्सा'ति एवं पञ्चतानि छ सिक्खापदानि, इमेसं छन्नं सिक्खापदानं। कुहनातिआदीसु अयं पाळि, 'तत्थ कतमा कुहना? लाभसक्कारसिलोकसन्निस्सितस्स पापिच्छस्स इच्छापकतस्स या पच्चयपटिसेवनसङ्खातेन वा सामन्तजप्पितेन वा इरियापथस्स वा अट्ठपना ठपना सण्ठपना भाकुटिका भाकुटियं कुहना कुहायना कुहित्तं, अयं वृत्ति कुहना।

Q.2 Explain **any four** with reference to the context.

16

कोणतेही चार ससंदर्भ स्पष्ट करा.

1. सुदुल्लभं लभित्वान, पब्बज्जं जिनसासने।
सीलादिसङ्गहं खेमं, उज्जं मग्गं विसुद्धिया॥
2. एत्थ हि सीलेन अधिसीलसिक्खा पकासिता होति, समाधिना अधिकित्तसिक्खा, पञ्चाय
अधिपञ्चासिक्खा।
3. एवं चारित्तवारित्तवसेन दुविधं।
4. दुविधो हि अनाचारो कायिको वाचसिको च।
5. 'नाभिजानामि इत्थी वा, पुरिसो वा इतो गतो।
अपि च अट्ठसङ्घाटो, गच्छतेस महापथे'ति॥
6. समुल्लपनाति सब्बतोभागेन उद्धं कत्वा लपना।
7. पुथुज्जनकल्याणकस्स मग्गसम्भारभूतं सेक्खानञ्च मग्गसम्पयुतं अपरामट्ठं।

Q.3 Write a detail note on Paccayasannissitasila **OR** Catuparisuddhisampadanavidhi. 16

पच्चयसन्निस्सितसील किंवा चतुपारिसुद्धिसम्पादनविधि याविषयी सविस्तर टीप लिहा.

Q.4 Write about the importance of Visuddhimagga in Pali literature and subject matter of Visuddhimagga. 16

विसुद्धिमग्ग याचे पालि साहित्यातील महत्त्व आणि विसुद्धिमग्गची विषयवस्तू याविषयी टीप लिहा.

OR किंवा

Discuss the subject matter of Ajivaparisuddhasila.

आजीवपारिसुद्धिसीलच्या विषयवस्तूची चर्चा करा.

Q.5 Write notes on **any two**. 16

कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

दुतियसीलपञ्चक,

सीलसंकिलेसवोदान,

पातिमोक्खसंवरसील.

M.A. (Semester – III) Examination, 2011**PALI (Paper – 3.1) (Compulsory Paper)****Sutta Literature****(दीघनिकाय & मज्झिमनिकाय)****(2008 Pattern)**

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

1. Translate into **English** or **Marathi** (any two) :

16

इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा.

- 1) अथ खो भगवा तेसं भिक्खूनं इमं साङ्खियधम्मं विदित्वा येन मण्डलमाठो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्चत्तं आसने निसीदि। निसज्ज खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – “कायनुत्थ, भिक्खवे, एतरहि कथाय सन्तिसिन्ना सन्निपतिता, का च पन वो अन्तराकथा विप्पकता” ति ? एवं वुत्ते ते भिक्खू भगवन्तं एतवोचुं – “इध भन्ते, अम्हांक रत्तिया पच्चुससमयं पच्चु-द्वितानं मण्डलमाळे सन्तिसिन्नानं सन्निपतितां अयं साङ्खियधम्मो उदपादि-‘अच्छरियं, आवुसो, अब्भुत आवुसो, यावञ्चिदं तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन सत्तानं नानाधिमुत्तिकता सुप्पटिविदिता। अयञ्चि सुप्पियो परिब्बाजको अनेकपरियायेन बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति;
- 2) “एकं समयं भगवा राजगहे विहरति जीवकस्स कोगारभत्तस्स अम्बवने महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं अड्ढतेस्सेहि भिक्खुसतेहि। तेन खो पन समयेन राजा मागधो अजातसत्तु वेदेहिपुतो तद्दुहपोसथे पन्नरसे कोमुदिया चातुमासिनिया पुण्णाथ पुण्णमाय रत्तिया राजामच्चपरिकतो उपरिपासादवरगतो निसिन्नो होति। अथ खो राजा मागधो अजातसत्तु वेदेहिपुतो तद्दुहपोसथे उदानं उदानेसि- “रमणिया वत भो दोसिना रत्ति, अभिरूपा वत भो दोसिना रत्ति, दस्सनीया वत भो दोसिना रत्ति, पासादिका वत भो दोसिना रत्ति, लक्खज्जा वत भो दोसिना रत्ति। कंनु ख्वज्ज समणं वा ब्राह्मणं वा पयिरूपासेय्याम, यं नो पयिरूपासतो चित्तं पसीदेय्या” ति।
- 3) “सो एवं अयोनिसो मनसि करोति-‘अहोसिं नु खो अहं अतीतमद्धानं ? न नु खो अहोसिं अतीतमद्धानं ? किं नु खो अहोसिं अतीतमद्धानं ? कथं नु खो अहोसिं अतीतमद्धानं ? किं हुत्वा किं अहोसिं नु खो अहं अतीतमद्धानं ? भविस्सामि नु खो अहं अनागतमद्धानं ? न नु खो भविस्सामि अनगतमद्धानं ? किं नु खो भविस्साभि अनागतमद्धानं ? कथं नु खो भविस्सामि अनागतमद्धानं ? किं हुत्वा किं भविस्साभि नु खो अहं अनागतमद्धानं’न्ति ? एतरहिवा पच्चुप्पन्नमद्धानं अज्झत्तं कथंकथी होति-‘अहं नु खोस्मि ? नो नु खोस्मि ? किं नु खोस्मि ? कथं नु खोस्मि ? अयं नु खो सत्तो कुतो आगतो ? सो कुहिं गामी भविस्सती’ ति ?

P.T.O.

2. Explain with reference to the context (**any four**) : 16

संदर्भासहीत स्पष्ट करा. (कोणतेही चार) :

- 1) “कथञ्च, भिक्खवे, भिक्खु काये कायानुवस्सी विहरति ?
- 2) “कतमे च, भिक्खवे, आसवा दस्सना पहातब्बा ?
- 3) “सो एवमाह-‘अन्तवा च अयं लोको अनन्तनो च ।
- 4) “एसो, महाराज, भगवा; एसो, महाराज, भगवा मज्झियं थम्भं निस्साय पुरत्थाभिमुखो निसिन्नो पुरक्खतो भिक्खुसङ्घस्साति ।
- 5) “कतमे च, भिक्खवे, आसवा दस्सना पहातब्बा ?

3. Give an account of the Niganthanātaputtavāda. 16

निगण्ठनाटपुत्तवाद स्पष्ट करा.

OR/किंवा

Explain – “Why Brahmajālasutta is called Brahmajālasutta ?

ब्रह्मजालसुत्ताला ब्रह्मजालसुत्त का म्हटले आहे ? ते स्पष्ट करा.

4. Write short notes on (**any two**) : 16

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही दोन)

- 1) संजयवेलट्टपुत्तवाद
- 2) धम्मनुपस्सना
- 3) अजातसत्तु.

5. What is Sāmaññaphala ? Describe the purana Kassapavāda. 16

सामाञ्जफल म्हणजे काय ? पुराणकस्सपवादाचे वर्णन करा.

OR/किंवा

Write an essay on Mahāsatipattānasutta.

महासतिपट्टानसुत्तावर निबंध लिहा.

[4002] – 362

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PALI (Paper – III.2)
BHIKKHUPATIMOKKHA (Compulsory Paper)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Q. 1 Translate into English or Marathi any two.

(16)

कोणत्याही दोहेंचि इंग्रजी अथवा मराठी मध्ये भाषांतर करा.

1. इमे खोपना'यस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा धम्मा उद्देसं आगच्छंति— उप्पनुपन्नानं अधिकरणानं समथाय वूपसमाय संमुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूळ्हविनयो दातब्बो, पटिज्जाय कारेतब्बो, येभुय्यसिका, तस्स पापिय्यसिका, तिणवत्थारिको ति। उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तथा'स्मन्ते पुच्छामि — कच्चित्थ परिसुद्धा? दुतियं पि पुच्छामि — कच्चित्थ परिसुद्धा? ततियं पि पुच्छामि — कच्चित्थ परिसुद्धा? परिसुद्धेत्या'यस्मन्तो, तस्मा तुण्ही एवमेतं धारयामि — इति। उद्दिट्ठं खो आयस्मन्तो निदानं, उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका धम्मा, उद्दिट्ठा तेरस संघादिसेसा धम्मा, उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा, उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा उद्दिट्ठा तिस निसगिया पाचित्तिया धम्मा, उद्दिट्ठा द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा, उद्दिट्ठा चत्तारो पाटिदेसनिया धम्मा, उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा, उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा।

2. परिमण्डलं निवासेस्सामी'ति सिक्खा करणीया। परिमण्डलं पारुपिस्सामी'ति सिक्खा करणीया। सुपटिच्छन्नो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खा करणीया। सुसंवृतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। अप्सद्धो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खा करणीया। अप्सद्धो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खा करणीया। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खा करणीया। न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी' ति सिक्खा करणीया। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खा करणीया।

3 यं खो भंते आयस्मा वेय्यावच्चकरं निदिसि, संयत्तो सो मया, उपसंकमतु आयस्मा कालेन चीवरेन अच्छादस्सती'ति। चीवरत्थिकेन भिक्खुना वेय्यावच्चकरो उपसंकमत्वा द्वित्तिकखत्तुं चोदेतब्ब सारेतब्बो सारेतब्बो — अत्थो मे आयुसो चीवरेना'ति द्वित्तिकखत्तुं चोदयमानो सारयमानो चीवरं अभिनिष्फादेय्य इच्चेतं कुसलं, नो चे अभिनिष्फादेय्य चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं छक्खत्तुं परमं तुण्हीभूतेन उद्दिस्स ठातब्बं चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं छक्खत्तुं तुण्हीभूतेन उद्दिस्स तिट्ठमानो तं चीवरं अभिनिष्फादेय्य इच्चेतं कुसलं नो चे अभिनिष्फादेय्य, ततो चे उत्तरि वायममानो तं चीवरं अभिनिष्फादेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं। नो चे अभिनिष्फादेय्य यत'स्स चीवरचेतापनं आभतं तत्थ सामं वा गन्तब्बं, दूतो वा पाहेतब्बो — यं खो तुम्ह आयस्मन्तो भिक्खुं उद्दिस्स चीवर चेतापनं पहिणित्थ न तं तस्स भिक्खुनो किञ्चि अत्थं अनुभोति युज्जता'यस्मन्तो सकं मा वो सकं विनस्सा'ति।

P.T.O.

Q.2 Explain **any four** with reference to the context.

16

कोणतेही चार ससंदर्भ स्पष्ट करा .

- 1 सुरामेरयपाने पाचित्तियं।
- 2 यो पन भिक्खु भिक्खुस्स जानं दुड्डल्लं आपत्तिं पटिच्छादेय्य, पाचित्तियं।
- 3 सुणातु मे भंते संघो, अज्जुपोसथो पण्णरसो यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य।
- 4 दसाहपरमं अतिरेकपत्तो धारेतब्बो, तं अतिक्कामयतो निसग्गियं पाचित्तियं।
- 5 'ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी' ति सिक्खा करणीया।
- 6 ना'तिमहन्तं कवळं करिस्सामी'ति सिक्खा करणीया ।

Q.3. Write a detail note on Nissaggiya Paccittiya Dhamma **OR** Sanghadisesa Dhamma.

16

संघादिसेसाधम्मा किंवा निस्सग्गियापाचित्तियाधम्मा यावर सविस्तर टीप लिहा.

Q.4 What is the meaning of Parajika? Write a detail note on Parajikadhamma

पाराजिक म्हणजे काय ते सांगा? पाराजिकधम्मा यावर सविस्तर टीप लिहा.

OR

16

What is the meaning of Pacittiya? Write a detail note on Pacittiyadhamma

पाचित्तिय म्हणजे काय ते सांगून पाचित्तियधम्मा यावर सविस्तर टीप लिहा

Q.5 Write notes on **any two**.

16

कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा

१ पाटिदेसनियाधम्मा

२ भोजनवग्ग in पाचित्तियाधम्मा

३ अनियताधम्मा

[4002] – 363

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PALI (Paper III.3) (Compulsory Paper)
Abhidhammatthasangaho
अभिधम्मत्थसंगहो
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Q.1

- a. Explain the *Lokuttarcitta*.
लोकुत्तरचित्त स्पष्ट करा.

16

Or / किंवा

- b. Explain the composition of the *mahaggatacitta*.
महग्गतचित्ताची संरचना स्पष्ट करा.

Q.2

- a. Explain the *sampayoga* of *aññasamānacetanikas* with different *cittas*.
अञ्जसमानचेतसिकांचा विविध चित्तांशी असणारा सम्पयोग स्पष्ट करा.

16

Or / किंवा

- b. Explain the *sampayoga* of *akusalacetanikas*.
अकुसलचेतसिकांचा विविध चित्तांशी असणारा सम्पयोग स्पष्ट करा.

Q.3

- a. Explain *sobhanacetanikas*.
सोभनचेतसिक स्पष्ट करा.

16

Or/ किंवा

- b. Explain the *aññasamānacetanikas*.
अञ्जसमानचेतसिक स्पष्ट करा.

P.T.O.

Q. 4 Write notes on any two of the following.

16

प्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर टीपा लिहा.

a. *pasādarūpa*

पसादरूप

b. *jīvitarūpa*

जीवितरूप

c. *viññattirūpa*

विज्ञातिरूप

Q.5

a. Explain in detail the Kalāpayojanā.

16

कलापयोजना स्पष्ट करा.

Or/ किंवा

b. Explain the Rūpapavattikkamma.

रूपपवत्तिकमो स्पष्ट करा.

[4002] – 364

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PALI (Paper – III.4) (Optional Paper)
Grammatical Literature (Saddaniti)
(Only for External Students)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

- Q. 1 Explain the following aphorisms with illustrations. (any four) 20
 पुढील सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतीही चार) २०
१. आन-त-तवन्तु-तावीहि च ।
 २. इतिना च ।
 ३. द्वीहि सम्पदेहि विसिद्धेकत्ये गमकता समासो निच्चम् ।
 ४. संख्यापुब्बो दिगु ।
 ५. महतो महन्तस्स महा ।
 ६. थियम् इकारुकारा नदी ।
 ७. अकारन्ताव्ययीभावा विभत्तीनं अं ।
- Q. 2 Explain the following compounds by quoting appropriate rules (any four). 20
 योग्य ती सूत्रे सांगून पुढील समास स्पष्ट करा. (कोणतेही चार) २०
१. येवापनकधम्मा
 २. निम्मसकं
 ३. उसीरवीरणं
 ४. आगतसमणो
 ५. सारिपुत्तमोगल्लाना
 ६. दीघजङ्घो
 ७. गण्डीवधन्वा
- Q. 3 Write short notes on any two. 10
 कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा. १०
१. अव्यय
 २. दिगु
 ३. कम्मधारय

P.T.O.

- Q. 4 Answer in detail any one of the following. 15
खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १५
1. Explain in detail various categories of the Bahubbīhi.
बहुव्रीही समासाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 2. Explain various categories of the Kammadhāraya.
कम्मधारय समासाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- Q. 5 Write an essay on any one of the following. 15
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा. १५
1. समासकप्प
 2. Pali grammatical tradition
पालि व्याकरण परंपरा

[4002] – 461

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011

PALI (Paper – IV.1)

Kavya Literature : Telakatahagatha, Vuttodaya, Subodhahamkara
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Q. 1 Translate into English or Marathi with explanatory notes any two. (16)

कोणत्याही दोहेंचि इंग्रजी अथवा मराठीमध्ये सटीप भाषांतर करा.

- a) लंकिस्सरो जयतु वारणराजगामी,
भोगिन्दभोग रुचिरायतपीणबाहु।
साधूपचारनिरतो गुणसन्निवासो,
धम्मे ठितो विगतकोधमदावलेप॥
- b) रूपं जरा पियतरं मलिनीकरोति,
सब्बं बलं हरति अत्तनि घोररोगो
नानूपभोगपरिरिक्खितमत्तभावं,
भो मच्चु संहरति किं फलमत्तभावे?॥
- c) ओहाय सो'धिगतमोक्खसुखं परेसं,
अत्थाय संचरि भवेसु महब्भयेसु।
एवं सदा परहित पुरतो करित्वा,
धम्मो मयानुचरितो जगदत्थमेव॥
- d) यो पस्सतीह सततं मुनिधम्मकायं,
बुद्धं स पस्सति नरो इति सो अवोच।
बुद्धञ्च धम्मममलञ्च तिलोकनाथं,
सम्पस्सितुं विचिनथा'पि च धम्मतं भो॥

P.T.O.

Q2. Explain **any four** with reference to the context.

16

कोणतेही चार संसर्ग स्पष्ट करा.

- जातिं पटिच्च च जरामरणादिदुक्खं, सत्ता सदा पटिलभन्ति अनादिकाले।
- अत्तानि साररहितं कदलीसमानं मोहा भण्येयं खलु देहमिमं अनत्तं।
- ते वे'कदा विततकण्टकसंकटेसु , भो कोटिसिम्बलिवनेसु फुसन्ति दुक्खं।
- सोपानमालममलं तिदसालयस्स, संसारसागरसमुत्तरणाय सेतुं।
- रत्त्वा सदा पियतरे दिवि देवरज्जे, तम्हा चवन्ति विबुधा अपि खीणपुञ्जा।
- मायामरीचिजलसोमसमं सरीरं, को जीविते च विभवे च करेय्य रागं?

Q.3 Write a detailed note on Marananussati.

मरणानुस्सतिवर सविस्तर टीप लिहा.

OR किंवा

16

Write a detailed note on Ashubhanussati.

अशुभानुस्सतिवर सविस्तर टीप लिहा.

4. Write a detail note on Yamaka, Anuppasa.

16

यमक आणि अनुप्पास यावर सविस्तर टीप लिहा.

OR/किंवा

Atisayutti and Ditthanta.

अतिसयुत्ति आणि दिट्ठन्त यावर सविस्तर टीप लिहा.

5. a) Write short notes on the following :

16

टिपा लिहा.

- 1) Anuttubha and Vamsattha. अनुटुभ आणि वंसत्थ.
- 2) Atthantaranyasa and Dipaka. अत्थन्तरन्यास आणि दीपक.

[4002] – 462

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011

PALI (Paper – 4.2)

**Three Buddhist Councils and Spread of Buddhism With Special Reference to
Mahāvamsa and Samantapāsādikā
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Attempt **any five** (कोणतेही पाच सोडवा) :

All questions carry **equal** marks (सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत) :

1. Who was Kālāshoka. Write in detail about the condition of Buddhism at the time of Kālāshoka.

कालाशोक कोण होता त्याच्या काळातील बौद्ध विचारधारेच्या स्थितीचे वर्णन करा.

2. Discuss in detail about the work and contribution of Buddhist missionary sent by Moggaliputta.

मोग्गलिपुत्ताने पाठवलेल्या बौद्ध प्रसारकांचे कार्य व योगदान स्पष्ट करा.

3. Short notes. Attempt **any two** :

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

1) Mahakassapa महाकस्सप

2) Mahinda Thera महिन्द थेर

3) Dasvatthūni दसवत्थूनि

4. Why first Buddhist Council was held ? Explain in detail the first Buddhist Council.

पहिली संगीती कशासाठी घेतली गेली ? पहिल्या संगीतिचे सविस्तर वर्णन करा.

5. Discuss in detail the second Buddhist Council.

दुसऱ्या संगीतिचे सविस्तर विवेचन करा.

P.T.O.

6. How Buddhism was introduced in Sri Lanka ? Explain the contributions of Smgghamittā to start bhikkhuni sangha.

श्रीलंकेमध्ये बौद्ध धर्माचा प्रसार कसा झाला ? भिक्खुणीसंघाच्या स्थापनेमध्ये संघमित्राचे योगदान स्पष्ट करा.

7. Do you agree that the statement of Subhadda was the only cause for calling first Buddhist council ? Explain in detailed.

पहिल्या बौद्ध संगितीच्या आयोजनामागे केवळ सुभदाचे बोलणे कारणीभूत आहे असे तुम्हाला वाटते का ? सविस्तर स्पष्ट करा.

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PALI (Paper – IV.3)
Paṭṭhāna
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

1. Translate into **English** or **Marathi** (any two) :

16

इंग्रजी किंवा मराठीमध्ये भाषांतर करा :

- 1) रूपायतनं चक्रुविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । सद्दायतनं सोतविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । गन्धायतनं घानविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । रसायतनं जिह्वाविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । फोड्ढ्वायतनं कार्याविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । रूपायतनं सद्दायतनं गन्धायतनं रसायतनं फोड्ढ्वायतनं मनोधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो । सब्बे धम्मा मनोविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं आरम्भणपच्चयेन पच्चयो ।
- 2) छन्दाधिपति छन्दसम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं अधिपतिपच्चयेन पच्चयो । वीरियाधिपति वीरियसम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं अधिपतिपच्चयेन पच्चयो । चित्ताधिपति चित्तसम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं अधिपतिपच्चयेन पच्चयो । वीमंसाधिपति वीमंससम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं अधिपतिपच्चयेन पच्चयो ।
यं यं धम्मं गरुं कत्वा ये ये धम्मा उपज्जन्ति चित्तचेतसिका धम्मा तेसं तेसं धम्मानं अधिपतिपच्चयेन पच्चयो ।
- 3) चत्तारो खन्धा अरूपिनो अज्झमज्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । चत्तारो महाभूता अज्झमज्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । ओक्कन्तिकखणे नामरूपं अज्झमज्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । चित्तचेतसिका धम्मा चित्तसमुद्धानानं रूपानं सहजातपच्चयेन पच्चयो । महाभूता उपादारूपानं सहजातपच्चयेन पच्चयो । रूपिनो धम्मा अरूपीनं धम्मानं किञ्चि काले सहजातपच्चयेन पच्चयो, किञ्चि काले न सहजातपच्चयेन पच्चयो ।

2. Explain with reference to the context, (any four) :

16

संदर्भासहित स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :

- 1) चत्तारो महाभूता अज्झमज्जं अविगतपच्चयेन पच्चयो ।
- 2) चत्तारो खन्धा अरूपिनो अज्झमज्जं सम्पयुत्तपच्चयेन पच्चयो ।
- 3) विपाका चत्तारो खन्धा अरूपिनो अज्झमज्जं विपाकपच्चयेन पच्चयो ।
- 4) उतुभोजनम्पि उपनिस्सयपच्चयेन पच्चयो ।
- 5) ओक्कन्तिकखणे नामरूपं अज्झमज्जपच्चयेन पच्चयो ।

3. What is Abhidhamma ? Give an account of the seven books in Abhidhammapiṭaka. 16

अभिधम्म म्हणजे काय ? अभिधम्मपिटकातील सात ग्रंथांविषयी माहिती लिहा.

OR/किंवा

What is Paṭṭhāna ? Explain its importance in the Abhidhamma Philosophy.

पट्टान म्हणजे काय ? अभिधम्म तत्त्वज्ञानामध्ये पट्टानचे काय महत्त्व आहे ते स्पष्ट करा.

4. Write short notes (any two) : 16

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

1) पच्चय

2) पटिच्चसमुप्पाद

3) अभिधम्म तत्त्वज्ञान

5. What is Ārammanapaccaya ? Explain it. 16

आरमणपच्चय काय आहे ते स्पष्ट करा.

OR/किंवा

What is Anantarapaccaya ? Explain it.

अनन्तरपच्चय काय आहे ते स्पष्ट करा.

[4002] – 464

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PALI (Paper – 4.4) (Optional)
Grammatical Literature : Moggallāna Vyākaraṇa
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

- Q. 1 Explain the following aphorisms with illustrations. (any four) 20
पुढील सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतीही चार) २०
१. पञ्चपत्थना विधिसु ।
 २. भूस्स बुक् ।
 ३. का ई आदिसु ।
 ४. क्यस्स ।
 ५. आदि द्विन्नमिया इयुं ।
 ६. ई आदो दीघो ।
 ७. लभा इ ई नं थं था वा ।
- Q. 2 Explain the following forms by quoting appropriate rules (any four). 20
योग्य ती सूत्रे सांगून पुढील रूपे स्पष्ट करा. (कोणतेही चार) २०
१. आह
 २. कुम्मि
 ३. भविस्सति
 ४. नायति
 ५. हाहति
 ६. कयिराथ
 ७. गच्छरे
- Q. 3 Write short notes on any two. 10
कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा. १०
१. आगम
 २. आदेस
 ३. विकरण

P.T.O.

- Q. 4 Answer in detail any one of the following. 15
खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १५
1. Explain in detail various tenses and moods according to the Moggallāna grammar.
मोग्गल्लान व्याकरणानुसार विविध काळ व अर्थ सविस्तर विशद करा.
 2. Explain various changes taking place in the root *ñā* in different tenses and moods.
भिन्न काळ व अर्थामध्ये ञा या धातूमध्ये होणारे बदल विशद करा.
- Q. 5 Write an essay on any one of the following. 15
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा. १५
1. Composition of the Tyādikāṇḍa
त्यादिकण्डाची रचना
 2. Pali grammatical tradition
पालि व्याकरण परंपरा